

23. 24
DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE
DISCORDIIS
CONJUGUM, 31.

QVAM
Annuente DEO & concedente Magnifico
Ictorum Ordine,
In Academia Fridericianâ

Sub PRÆSIDIO,
DN. HENRICI BODINI,
Sereniss. ac Potentissimi Electoris Brandenb.
Consilarii Consistor. & P. P.

Patroni, Hospitis & Fautoris sui summi

PRO LICENTIA

Summos in Jure Honores ritè
capeffendi,

Publico Eruditorum Examine submittit,

ad diem Junii 1694.

horis ante & pomeridianis,

GOTOFREDUS BOENIGK,

Lipf.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Recudit CHRISTOPH. ANDREAS ZEITLER, Acad. Typogr. 1703.

DISPUTATIO INAUCURALIS JURIDICA
DE
DISCORDIIS
CONIUGUM

Annuntio DEO & concedente Magistro
Geronymo Ordine,
In Academia Paderbornensi

Sub PRÆSIDIO
DN. HENRICI BODINI

Senecis ac Potentissimi Electoris Brandenburgensis
Consilii Confessor. & P. P.
Patroni, Hofrath & Factoris sui summi
PRO LICENTIA

Summo in Jure Honore etc.
Publico Examinandi submittit

COTORIBUS BOENIGK

IN CHRISTOPHO SPRINGER'S VERLAG, BERLIN, 1907

I. N. J.

CAPUT I.

De Origine discordiarum inter Conjuges.

§. I.

Individuam animi corporisq; consuetudinem Conjugium esse, & Conjuges à conjugendo dictos, in vulgus etiam notum est. An verò Conjuges appellari possint personæ desponsatæ, & quæ quidem animo, non tamen corpore junctæ sunt, in disceptationem venit. Ego quidem illas planè

De Conjugibus in genere.

Conjuges esse nego; attamen cum in multis juris nostri articulis, maritus pro sponso, & uxor rursus pro sponsa accipiatur, qualia exempla occurrunt in l. 5. C. de bon. que lib. in l. 4. ff. de fund. dot. al. l. 6. & 8. ff. de grad. & affin. illæq; in proxima spe conjuges sint, existimo, pleræq; quæ de Conjugibus dicuntur, extra indissolubilitatis vinculum ad desponsatas quoq; applicari posse, nisi Lex ejusve ratio, vel consuetudo aliud quid introduxerint. Quod multo magis procedit in illis, qui invicem ut maritus & uxor cohabitare constituerunt, ac ita concubuerunt, neglecta licet sacerdotali

An personæ desponsatæ sint Conjuges.

*Benedictio
sacerdota-
lis non est
de substan-
tia matri-
monii.*

tali copula, utpote quæ nec de Jure Divino D. Joh. Gerhard. tom. 7. locor. theolog. de Conjug. p. 91. §. 47. nec de Jure Naturæ. Dn. Struv. Exercit. Jur. Civ. 10. §. 16. Carpz. *Juriſpr.* For. p. 3. c. 14. def. 12. nec de Jure Gentium. Dedek. *Conſil. Theol.* part. 3. lib. 2. de Sponſal. ſect. 1. n. 41. nec de Jure Civili. L. Nuptias. ff. de R. J. ad ſubſtantiam matrimonii neceſſaria eſt, quamvis pro adjuncto quodam hypothetico de Jure Eccleſiaſtico hodierno venditari poſſit. Unde etiam ſta- tuendum, ſi ſponſus & ſponſa ante benedictionem ſacer- dotalem concubuerint, & ſponſus diem ſuum obierit, re- liſta ſponſa gravida, partum ex ipſa natum eſſe legiti- mum, & per conſequens patri ſuo ſuccedere. *Mev. part. 2. deciſ. 81. Carpzov. libr. 3. conſil. 14. def. 10. Struv. Juriſprud. libr. 1. tit. 7. §. 4.*

*Conjugium
ſocietas in-
æqualis eſt.*

§. II.
Cum autem Conjugium, de quo modo diximus, in- volvat Societatem quandam inæqualem, ubi uni Impe- rium conſeſſum eſt, alteri relicta ſaltem gloria parendi, & verò quandoque ex hac inæqualitate innumeræ oriuntur Discordiæ, forte, quod idem velle & idem nolle debere, ſecundum proverbium, non ſit optima amicitia: intererat ſane ſcire, ex una quidem parte, quousque imperium illud ſeſe extendat; ex altera, quomodo diſcordiæ Conjugum ex abuſu Imperii, vel neglecta obedientia ortæ ſopiri de- beant.

*Datur Im-
perium Ma-
ritale.*

§. III.
Eſſe Imperium quoddam Maritale, marito in perſo- nam & bona uxoris competens, ex ſola natura ſocietatis conjugalis, & factio humano, citra expreſſam & poſitivam Dei voluntatem, licet multi in dubium vocaverint, forte, quod apud nonnullas gentes, ex perverſa quadam conſue- tudine; uxori poteſtas in maritum competierit, aut; quod à natura omnes ſimus æquales; fruſtra tamen hanc ſuam diſceptationem ſuſceperunt. Sicuti enim quivis Ordo

Recto-

Reclorius natura ſua importat imperium quoddam, ita etiam ille, quem maritus & uxor inter ſe tuentur, rectorius ordo, ſua natura arguit imperium, quod maritale ab illa perſona, cui quaſitum eſt, itemque connubiale, à ſocietate in qua vires ſuas exſerit, appellamus. Habet ſane hoc imperium fundamentum ſuum in ipſa ſexus præſtantia & ſine conjugii; cum conjugium nihil aliud fit, quam pactum quoddam inæquale, in quo uxor marito obſervantiam maxime, hic illi protectionem debeat. *In quo fundamentum habeat.* *Conſultus, Dn. Thomafius in Jurisprud. Div. libr. 3. cap. 2. §. 108.* Neque enim ſe invicem deſtruunt metus imperii & amicitia conjugalis, non magis, quam imperium in principe amorem civium, aut imperium patris in liberos amorem proliſ per ſe extinguit. *Illuſtr. Dn. Pufendorff. de Jur. Nat. & Gent. libr. 6. cap. 1. §. 11.* Cui accedit ipſa Lex ſocialitatis, quæ vult: meliores ſemper deterioribus imperare.

§. IV.

Videamus autem, quousque imperium illud, quod marito in uxorem aſſerimus, naturaliter (i. e. abſtrahendo à Legibus Poſitivis & Civilibus) ſeſe extendat. His enim conſideratis facile erit judicare de iis, quæ jura civilia vel circa ampliandam, vel reſtringendam hanc poteſtatem addiderunt. Communis ſententia eſt, maritum non niſi in actibus ad matrimonium & finem matrimonii ſpectantibus aliquam poteſtatem in conjugem habere. *Vid. Grot. de Jure Bell. & Pac. libr. 2. cap. 13. §. 20.* cum cæteroquin ſocietas hæc, & propagatio generis humani, quæ ſolo pacto & amicitia (ex eorum mente) continetur, ſine imperio intelligatur. Verius tamen eſt, marito indiſtincte imperium quoddam in uxorem competere, tum ratione corporis, tum ratione bonorum, in tantum, ut uxor non ſolum citra conſenſum mariti ſe bonave ſua valide alteri obligare non poſſit, ſed etiam ut (i.) mariti domicilium ſequi teneatur. *Grotius libr. 2.*

Quousq; ſe extendat illud imperium maritale.

6 CAP. I. DE ORIGINE DISCORDIARUM

de J. B. & P. cap. 5. §. 8. (2.) consensum de actibus libero-
rum consensui mariti subordinet. (3.) nihil in præjudicium
mariti alienare, promittere aut contrahere possit, in tan-
tum, ut maritus vota & juramenta contractui aut aliena-
tioni in præjudicium suum adjecta rescindere & irrita
reddere possit. (4.) ut vel ex petulantia vel negligentia ar-
bitrarie castigari. (5.) ut in casu, ubi monita sunt frustra-
nea, & modica correctio rejicitur, verberibus debito mo-
do coerceri possit. (6.) ut in negotiis familiam concernen-
tibus jus vitæ & necis, in casum, si cesserit judicium civile,
v. g. si infantem in eremo occiderit, ipsi marito competat.
Henniges in Commentar. ad Grot. p. 58.

§. V.

*Illustran-
tur, que de
Imperio
Maritali
dicta.*

Ad illustranda hæc, quæ de Potestate Maritali ejusq;
effectibus ratione bonorum & personæ uxoris diximus,
apprimè facit, quod hanc in rem habet Cato in *Orat. pro*
L. Oppian. fræna per castigationem injicere nos debere im-
potenti animali (mulieri scilicet) ne si par esse ceperit,
continuo superior esse velit. Hæc enim est mulierum in-
doles, ut officium suum sponte sua, sine frænis maritali-
bus & aliquali castigatione vix exhibeant. Notus est vul-
gatus ille versiculus:

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:

Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent.

qui licet de omni uxore dici nequeat; probabile tamen
argumentum sententiæ isti suppeditat.

§. VI.

*An valeat
pactum de
imperio in
uxorem
transfere-
do.*

Id in quæstionem venit: quod si uxor sub initiis
Conjugii, cum sponso de imperio maritali pepigerit,
& ille actu amoris adactus promiserit, se concessurum
uxori suæ in omnibus imperandi potestatem an pactum
illud servare teneatur? videbatur, quod sic, quoniam
quilibet juri & favori pro se introducto renunciare potest.
L. favore, 6. C. D. LL. sed respondetur, quod non (1.) quia
nemò

nemo sese ad ea obligare potest, quæ cum jure divino, humano & ipsa honestate pugnant. *L. Filius 15. ff. de condit. inst.* utpote quæ moraliter habentur pro impossibilibus. *Bodin. de Republ. libr. 1. cap. 3. (2.)* etsi se obligaverit quis ad turpia & inhonesta, obligatio est ipso jure nulla. *L. Non dubium. s. C. D. LL.* Pactum autem de concedendo uxori imperio, contra jus divinum est, utpote in quo marito expresse imperium concessum legimus. *Genes. III. v. 16. Epist. Paul. ad Ephes. 5. vers. 22. ad Coloss. 3. v. 8. 1. Petr. 3. vers. 1. ad Corinth. II. vers. 3.* contra jus gentium, cum plurimarum gentium moribus maritus semper habitus fuerit dominus uxoris. *Gudelin. de jure noviss. libr. 1. cap. 7.* contra jus Civile, ubi mariti appellantur uxorum suarum Domini. *l. 58. pr. ff. de donat. inter Vir. & Ux. l. 88. §. 2. ff. de Legat. 2. l. 12. C. qui pot. in pign.* imo & contra Jus Canonicum, in quo maritus caput uxoris constituitur. *c. 15. caus. 33. qu. 5.* & mulier diferte dicitur subjecta esse dominio viri, nullamque autoritatem habere. *can. 17. ibid.* quod adeo generaliter verum est, ut tale pactum de transferendo imperio maritali in uxorem nullum sit, & non servandum, etiamsi (1.) uxor ratione dignitatis, honoris aut divitiarum superior sit marito, quia Leges Matrimonii naturales inter illustrem & humilem distinguere nesciunt. *Vid. l. 1. C. d. dign. l. 10. C. de nupr. l. 8. ff. de senator. vel (2.) juramento pactum confirmaverit, qui juramentum induit naturam actus cui adjectum, unde si promissio nulla, si pactum nullum, juramentum quoque nullum erit. l. 7. §. 16. ff. de pact. aut (3.) consensum suum de Imperio in uxorem transferendo aliquoties repetierit, quia quæ à consensu nostro non dependent, per consensum toties quoties declaratum convalidari non possunt. Aliquam tamen libertatem disponendi de rebus propriis, vel lege vel pactione aut consensu, mulieri concedi posse non nego.*

§. VII.

*Quinam sit
debitus ca-
stigandi
modus.*

Cum autem castigandi potestatem in uxorem marito debito modo adferimus, orta est Disputatio aliquando, quinam sit debitus ille castigandi modus. Fateor, illam uxores tractandi rationem talem non esse, qualis Domino in servos competit, Barbaris usitatum, cum natura ipsa fœminas & servos longe inter se distinxerit: concedo quoque prudenter agere maritum, si uxori, imperium, subordinatum tamen, in quibusdam, ut in educatione sobolis quoad corporis curam, & in regendo famulatio quoad directionem ancillarum concedat; at vero, utrum delicti reus sit, si unam vel alteram alapam mulieri impingat, ipse mecum hæreo. Modum hunc improbant Imperatores Theodosius & Valentinus *in l. 8. C. de repud.* quod verbera ingenuis aliena sint, & quod mulier, si se à marito verberibus affectam probaverit, repudium marito mittere possit. Unde & Imperator M. Aurelius dixisse fertur: uxor admonenda sæpius, reprehendenda raro, violentis manibus tractanda nunquam. Barclaj. *Satyr. part. 4. cap. 8.* Contrariam asserunt multi probatissimorum Jctorum sic Havemann, *in Gamolog. Synopt. libr. 3. tit. 8. & libr. 4. tit. 4. post. 6.* scribit: non semper tenetur maritus omnia sua verba, *sesamo, papavere, ac violis vestire, sed obloquentem mulierem increpare, imo increpitare ei fas est, in tantum, ut debeat obloquentem mulierem palma & pugno attingere, si peccet.* Carpzovius *in Jurisprud. Consistor. libr. 2. tit. 12. def. 212.* hæc habet verba: non invidendam esse marito potestatem, qua injuriam ab uxore sibi illatam verberibus etiam repellere potest, ne vecordia suspicionem incurrat, jureque mariti se indignum reddat. Alii id restringunt ad casum summæ & extremæ necessitatis, ut scil. tunc demum, quando omnia monita sunt frustranea, pro ratione peccati admisi, concessa sit potestas marito, alapa una aut altera coercere uxorem. Amel. *de Conscient.*
lib. 5.

INTER CONJUGES.

libr. 5. cap. 37. qu. 5. lb. 14. p. 357. Plurimi cum Justiniano faciunt hanc regulam: ob quam causam concessum est divortium, ob eam etiam uxorem licet verberibus excipere. *Nov. 117. cap. 14.* Ego verò præter ea quæ ex *Nov. alleg. satis* clare à Doctoribus colliguntur, distinguendum puto, an maritus uxorem bono animo, & ad ipsam emendandam alapis tractaverit, & tunc etiam extra causam divortii recte fecit, v. g. si uxor sit garrula, & de omnibus hominibus sinistre loquatur, si insigne damnum dederit in re domestica, si ebriosa &c. an animo malo, & ad ipsam corrumpendam vel deformandam, & sic delicti reus est.

§. VIII.

Cæterum, quousque propter alapam uxori detur actio, & qualis, infra docebitur. Hic adjiciendum, cuncta, quæ hucusque de Imperio Maritali, ejus effectibus, & in specie coercitione mulieris dicta sunt, sub hac limitatione intelligenda esse: *modo maritus potestate & imperio suo abusus non fuerit.* Sicuti enim in genere interest Reipubl. ne quis re sua male utatur, vel abutatur. *§. 2. f. D. his qui sui vel al. jur.* & propterea etiam potestas Dominorum in servos ex pietate Legislatoris restricta est, *dist. loc.* ita in societate Conjugali, quæ est omnium firmissima societas, præprimis cavendum erat, ne ultra modum & rationem vir in uxorem, quæ cum ipso alioquin una caro est, sævire possit. Unde & maritus imperio suo abutens non saltem extraordinarie punitur, simul & lucra dotis amittit. *Nov. 117. cap. 14. Carpz. in Pract. Crim. p. 1. qu. 12. num. 51.* sed etiam divortio & separationi quoad thorum & mensam locum dat, Joach. à Beust. *D. sponsal. & matr. p. 2. c. 9. qu. 12.* Quoniam autem infinitæ fere & adeo differentes circa Imperium hoc occurrunt inter Conjuges Discordiæ, dum scilicet maritus vel nimium sævit, vel uxor obedire detrectat, & aliæ quidem in verbis subsistunt, aliæ ad verbera perveniunt, necesse est, ut his ita præsuppositis videam,

*Limitatio
Imperii
maritalis.*

Transitio.

B

deam,

deam, quid in discordiis Conjugum inter se juris sit, totamque adeo materiam in sequentibus duobus Capitulis expediam, quorum alterum de Discordiis Conjugum Verbalibus, alterum de Discordiis Conjugum Realibus brevisime tractabit.

CAPUT II.

De Discordiis Conjugum Verbalibus.

§. I.

Non omnis discordia est injuria.

Merito cap. inscribimus de discordiis, & non de injuriis, cum certum sit, omnem injuriam quidem simul involvere discordiam, utpote quæ fit in contumeliam ejus, qui injuria afficitur, sed non omnem discordiam statim esse injuriam, cum discordiæ de facto quodam aut promisso citra animum injuriandi fieri possint. Dabo exemplum, si v. gr. pater uxoris marito loco dotis promiserit 2000. & filia dixerit, se promisisse 1000. tunc sane si super hac promissione, invicem discordiæ oriuntur, absque injuria sunt, cum uterque justam habeat contradicendi causam. Injuria ergo tunc demum est, si dissentiendo in contumeliam mariti quid dixerit; ut si hac phrasi usa fuisset: maritum mentiri, non autem si dixerit: hoc non est verum. Hæ autem & cæteræ Conjugum Verbales Discordiæ in Jure nostro *Fribusculum* appellantur. l. 32. §. 12. ff. de donat. inter V. & U. s. ut alii legunt, *frigusculum*, quod frigus quandoque languorem in amando, dissentiuunculam & offensionem significat. Atque ita cum ejusmodi friguscula non tantum post matrimonium consummatum, sed etiam ante ejus consummationem & inter sponfos oriri experientia docet, non abs re erit, ut antequam illa consideremus, hæc breviter sub examen vocentur.

Ejusmodi discordia Frigusculum vocantur.

§. II. Qui

CAP. II. DE DISCORDIIS

quo elapso, iterum alii potest nubere *L. 2. C. de Sponsal.* aliud dicendum, si extra provinciam vivat, tunc enim triennium requiritur. *l. 2. C. de repud.* si tamen sponsi justa & necessaria est absentia, etiam quadriennium vel longius adhuc tempus debet expectare. *l. 17. ff. de sponsal. l. 60. §. 4. ff. de rit. nupt.* Quod si vero ob nimis diuturnam sponsi absentiam, & quod causam dilationis sponsæ non indicaverit, & ita se excusaverit, sponsa cum alio nuptias contraxerit, arrham & sponsalitates largitates condici non possentum est. *Tabor. Relat. Argent. 74. p. 157.*

§. IV.

Idem faciunt casus quidam fortuiti.

Accidit etiam ut casu quodam fortuito alteruter de sponsatorum in ejusmodi conditionem incidat, ut alter, cum ipso vel habitare nolit vel non possit, utpote si v. gr. ad nundinas proficiscens morbum gallicum licet citra culpam reportet, si castra secutus nasum vel aliud membrum amiserit. Ex eo quaesitum fuit: *an ob ejusmodi infortunium liceat à sponsalibus recedere?* Multis sane visum fuit, quod non, quia quæ casu accidunt, nulla præcedente culpa, nec viribus humanis evitari, nec nobis aliquo modo imputari possunt; verior tamen est contraria sententia, tum quod sponsalia æquiparentur contractui innominato, ubi noviter quodam emergente, de quo contrahentes non cogitarunt, locus datur pœnitentiæ. *l. 5. pr. & §. 1. ff. d. condic. caus. dat.* quod nec hodie mutatum. *Carpz. p. 2. c. 33. def. 23.* præprimis, si promissio contrahentium sit respectiva. *Struv. in Syntagm. Jur. Civ. Exerc. 6. thes. 32.* *Hopp. in Exam. Inst. d. Obligat. qu. 40.* tum, quod (salvo melius sententium judicio) semper crediderim, ratione dissolvendorum sponsalium obtinere regulam sponversalem: quotiescunque post contracta sponsalia talis supervenit casus, qui si ante sponsalia contracta extitisset nunquam in sponsalia contracta consensum fuisset, toties judex magis ad dissolvendum, quam an conjungendum inclinare debet, cum ejus-

CONJUGUM VERBALIBUS.

17

ejusmodi coacta matrimonia difficilem ut plurimum solent habere exitum. *cap. 2. & 17. X. de Sponsal.*

§. V.

Ex his & illud colligere licet: si sponsus sola cuiusdam virginis pulchritudine allectus ipsi promiserit sponsalia, illa vero, antequam nuptiæ contrahuntur, per phariolos die Pöcken adeo deformis reddatur, ut ipsam amplius amare nequeat, posse illum à sponsalibus recedere, modo juraverit, se ipsam non desiderasse, nec amare potuisse, si ante sponsalia tam deformis fuisset, quia quæ in animo consistunt, juramento probanda sunt. Nihil autem interest an casus fortuitus tangat immediate ipsam sponsam an saltem parentes ejus, modo talis sit, qui excludere potuisset infallibiliter consensum sponsi, si ante sponsalia contracta extitisset, unde, si v. gr. bona sua parens dilapidaverit, & bancoruptor factus sit, qui erat vir optimæ famæ, ubi sponsalia contraherentur, puto sponsum, si jurare velit, se non potuisse nec posse vivere cum virgine ex parte tali oriunda, ad consummandas nuptias cogi non posse, quemadmodum nec tunc, si parens propter crimina juste incarceratus aut ad torturam damnatus fuerit, cujusmodi exemplum non ita pridem in vicinia contigit.

§. VI.

Quo fortius autem est vinculum inter conjuges, *De Discor-* postquam una caro facti sunt, eo certius est, per solas *diis Verba-* discordias verbales illud tolli non posse. Ut enim taceam, *libus Conju-* Legem supra allegatam *L. 32. §. 12. ff. de donat. inter V. & U. gum.* generalem esse, & generaliter quoque accipiendam, constet longe aliam esse naturam nuptiarum, quam sponsalium, cum ibi res amplius non sit integra, & individua ex lege Dei contracta consuetudo. Atque adeo danda est opera sedulo, ut quanto cyus in amicitiam redeant, quod melius fieri non potest, quam ut res tota deferatur.

B 3

Con-

Confessionario, qui eam personam, quæ reconciliari de-
trectat, tamdiu à S. Cœna repellat, donec in gratiam cum
altera regressa sit, reservata etiam arbitraria coercionem
pro modo circumstantiarum. Ille autem qui conciliatio-
nem quæsit, salva conscientia ad S. Synaxeos usum ad-
mitti potest. Carpz. *Jurispr. Confessor. lib. 2. def. 288. n. 13. Conf.*
Consl. Theolog. Witteb. volum. 4. p. 56.

§. VII.

*Si maritus
partum pro
agnoscere
nolit.*

Inter quotidianas illas discordias agmen fere ducit
controversia; si maritus partum pro suo agnoscere nolit,
forte quod ipsi plane non sit similis, aut quod fama fue-
rit, absente eo, mulierem cum alio consuevisse. Ad
tollendam hanc discordiam discrimen erit faciendum,
utrum ex solis præsumptionibus maritus judicet, & non
erit audiendus, quoniam nemo ex præsumptionibus
condemnandus *L. absentem. ff. de pœn.* maxime, ubi alia
in contrarium eaque major præsumptio obstat, qualis
est in nuptiis, ubi filius esse præsumitur, quem justæ nu-
ptiæ demonstrant *l. 6. ff. d. his qui sui v. al. j. s.* an vero ex
infallibilibus indiciis, v. g. quod uxor ipsa quibusdam ac-
cedentibus aliis adminiculis hoc confessæ fuerit, aut quod
ipse cum uxore intra tantum temporis spatium, quantum
ad legitimam prolem requiritur, non concubuerit, aut
quod plane ad coeundum inhabilis sit, & tunc puto ipsum
ad agnoscendum partum pro suo cogi non debere vid. *l.*
filii 6. ff. de his qui sui l. alien. jur. sunt. Exceptio tamen
est, si uxor ex odio aut ira in maritum partum suum esse
negaverit. *Vid. L. Imperatores 29. ff. de probat.*

§. VIII.

*An mulier
contra ma-
ritum in-
juriantem
retorquere
possit?*

Id quoque non est prætereundum, si maritus uxorem
injuria verbali affecerit, an illa contra ipsum retorsione
uti possit? de retorsione ita ego sentio: eam quidem ob
lites abbreviandas & ita intuitu commodi publici in foro
externo, civili & soli posse tolerari, in foro tamen consci-
entia,

entia, interno & poli omni modo esse illicitam, quia est species vindictæ privatæ ex rancone animi ut plurimum oriunda. Cui accedit, quod Christiano homine indignissimum sit, retorquere, imo suo modo etiam inutile: aut enim ea, quæ per injuriam nobis obijciuntur, vera sunt, & retorsione falsa reddi non possunt, v. g. si fur notorius alteri retorquere velit, *Er mögte selbst ein Dieb seyn*/ per hoc à furti suspicione se non liberavit, aut falsa sunt; & non merentur retorsionem, cum convitium non in convitiatum, sed convitiantem recidat, perinde uti jaculum, si in solidum incidat, per se retorquetur in mittentem. Unde etiam recte apud Tacitum dicitur: Convitia, si irascaris, agnita videntur, spreta autem exolescunt. *libr. 4. annal.* Nihil proinde retorquens proficit aliud, quam quod fumum vitaturus in flammam incidat. Vid. Tract. Gerhards Pfannkuchs *de prohibitis verbal. injur. retors.* Magnif. Dn. Struv. *oppositus*, ubi illud, quod breviter dixi retorsionem in foro interno esse prohibitam, prolixius & solide demonstratum reperies. Quod ad casum ipsum attinet, an uxori liceat retorquere marito, dico quod non, idque tam de foro externo quam de interno. De hoc, quia omnis retorsio ibi prohibita, & vero à veritate subalternantis ad veritatem subalternatæ firmissima valet consequentia; de illo, quia ratio formalis retorsionis consistit in legitimo modo, atqui vero legitimus modus exceditur, si persona inferior superiori, uxor marito retorqueat, quia tunc nulla est proportio inter injuriam illatam, & inter injuriam illatæ propulationem, quemadmodum, si filius patri, servus domino, discipulus præceptori, subditus Magistratui retorserit, illicita est retorsio & arbitrariæ pænæ subjacet, unde non dubito, uxorem, si marito ipsum appellanti *eine Hure* retorserit, *er mögte so lange ein Schelm seyn / bis sie eine Hure würde* / vel ab ipso marito debite castigari, vel à magistratu arbitrarie puniri posse.

§. IX.

*Discordia
de dote nõ
soluta.*

Succedit huic alia non minus quotidiana inter Conjuges Discordia, si dos promissa non soluta fuerit. Scilicet accidit sæpe, ut sub tractatibus matrimonii aurei promittatur montes, nuptiis vero subsecutis & celebratis vix obulus solvatur, ita dolo apertissimo ad contrahendum inducuntur sponsi, & infausta inde oriuntur matrimonia, litibus & rixationibus plena. Ude dum mariti de dote non soluta conquesti sunt, quæsitum fuit: utrum ne maritus propter dotem ipsi non solutam, uxorem expellere, aut alimenta eidem denegare possit? Ratio, quæ dubium hoc movisse videtur, ea est, quod omnis promissio sub certa conditione facta resolvatur, si conditio illa non extiterit §. 6. Inst. de V. Obl. cum simil. cui accedit, quod jura nostra non decipientibus, sed deceptis succurrant. *l. 1. ff. de dol. mal. vid. l. 110. §. 4. ff. d. Reg. 1. ex quibus rationibus multi quoque ad quæstionem affirmative responderunt, uti videre est apud Schneidew. in Comment. ad §. ad §. fuerat. §. de action. Gail. libr. 2. observ. 87. num. 4. Mynf. Centur. 1. observ. 64. Coler. de aliment. cap. 10. num. 5.* Aliis tamen æquior visã fuit contraria sententia, cui & ego merito subscribo partim, quod rationes affirmantium nihil inferant, partim, quod matrimonium etiam sine dote esse possit, & ipsa indissolubilis cohabitatio non à dote, sed ab ipsa Lege divina ortum suum habeat. Nec obstat, quod dos primario intuitu onerum matrimonialium & alimentorum præstandorum solvatur, & ita cessante causa cesset quoque effectus, namque si maritus opera conjugalia, quæ præstat uxor consideret, cujusmodi sunt, puerperia, obsequia, officia & operæ familiares, ad alimenta se adstrictum satis cognoscet. *Beust. de matrim. c. 66. Hunn. ad Treutler. volum. 2. disp. 7. tb. 5. qu. 37.* quanquam illud diffiteri nolim, contra promittentem actionem dari, nisi vel ob pauperiem solvere nequeat. *l. 6. ff. de dol. mal. vel am-*
bigue

bigue responderit, dicendo v. gr. *wer seine Tochter haben wolle / der solle 1000. Th. haben* / quia tunc sponsus sibi imputet, quod non clarius locutus fuerit. *L. Veteribus 39. ff. d. pact.* quanquam ut dotem congruam constituat, officio Magistratus cogi possit, non tamen ita ut licet cum pace conjugum uxorum familia focero remittatur donec dotem constituat; uti aliquando voluerunt Helmstadienses hoc enim fere necessario ansam discordiarum vel interparentes & filiam vel inter conjuges præbebit, quorum utrumque omnimodo præcavendum.

§. X.

Eadem ratione inter se discordant conjuges, si maritus ante nuptias debita contraxerit, & vel dolose tacuerit, vel plane negaverit, tunc n. uxor solutionem creditoribus ex suo denegabit, quæritur itaque: an uxor debita à marito contracta solvere teneatur? quod nego quia de non cogitatis non consensisse præsumuntur contrahentes, maxime, ubi de damno & præjudicio agitur. Quod eatenus ampliandum, ut non teneatur solvere etiam si (1.) communionem bonorum inierint. (2.) etiam si maritus in obligatione promiserit, se soluturum, si divitem accepturus sit sponsam.

CAPUT III.

De Discordiis Conjugum Rea-
libus.

§. I.

Discordia Conjugum Reales sunt, ubi Conjuges sibi invicem violentas manus inferunt. *Quid sint discordia reales.* Quod fieri potest vel naturaliter & immediate, sustigando, cædendo, pungendo, vitæ infidiando aut occidendo; vel moraliter & mediata, permittendo, jubendo media suppeditando, ut alteri vis inferatur quocunque modo Videamus itaque paucis, quid in ejusmodi casibus juris sit.

C

§. II.

§. II.

*An uxor
propter a-
lapam ac-
ceptam ha-
beat actio-
nem?*

Et primo quidem disceptatur: an uxor propter alapas habeat actionem & qualem? Contra conjuges non dari actionem famofam injuriarum constat *ex l. 1. §. 2. ff. de act. rer. a not.* quæ ergo, cum jura malitiis maritalibus non indulgeant? Communis sententia est, quæ distinguit: an uxoris magna culpa præcesserit, v. gr. si uxor ignorante vel prohibente marito extra ædes noctu manserit, vel cum viris extraneis convivata sit, vel Comædiis interfuerit, vel balneis &c. & ita nullam propter alapas habeat actionem, quia maritus tunc jure suo usus esse videtur & ita nemini fecit injuriam. *l. 13. §. 1. ff. de injur. Farinac. qu. 143. n. 204.* an nulla vel exigua ejus præcesserit culpa, maritus vero ex prava consuetudine idem factum sapius reiteret, & tunc dari omnino actionem ad divortium quo ad thorum & mensam, per regulam generalem; quod quicumque jure suo abutitur, se reddat eo indignum, maxime si alaparum tanta fuerit vis, ut sanguinem elicuerint. *Illustr. Dn. Stryke in Disput. de Alapa cap. 2. n. §.* Huic sententiæ opponitur sententia alia, ipsi è diametro contraria, eorum scilicet, qui mulieres nullo modo verberari posse prætendunt. Huic præ cæteris subscribit Henricus Brouwer J.Ct. Batavus, qui in *Traictat. de Jure Connub. ap. Batav. recepto. lib. 1. cap. 29. §. 11. p. m. 660.* dicit: *Uxorem verberibus excipere omni Batavo dedecori & vitio vertitur. Mollioris animi & flexibilioris nature sunt nostrates mulieres, ut blandâ oratione & palpo flecti facile possint: liberatioris ingenii & genii, quam ut fustes & flagella pati queant, adeo, ut si eas verberibus excipias, eximmorigeris contumacioris reddas, sin blandis verbis, & oratione suasoria aggrediaris, facile ad obsequium reducas; similes rosis, quarum si molliem, extremis digitorum molliter delibes, fragranti nares perfundunt odore, si fortiter premas, transactis spinis pungunt.* Hujus singularem in sexum muliebrem pro-
pensionem uti satis mirari non possum, maxime postquam legi *d. l. §. 14.* quod scribat: mulierem, quæ invito licet marito theatralibus ludis, & circulatorum ineptiis sa-
pius

pius interest, pudicitiam suam minime suspectam reddere; ita fateor, non prorsus mihi displicuisse, quod B. Calovium aliquando dixisse referunt: Wann die Frau das Schwert in dem Munde führt / so schlägt sie der Mann billig auff die Scheide / cum credam, maritalem potestatem, a Deo & natura ipsi concessam, sine modica coercitione nullam esse. *arg. l. i. C. de emendat. prop.* pertinent huc verba der Platdeutschen Bibel.

§. III.

Quod si uxor prægnans sit, & ita tractaverit eam, *Quid si uxor prægnantem verberavit.* maritus, v. gr. percutiendo, de scalis dejiciendo, ut vel ipsa, vel partus inde moriatur vel in periculum ducatur? Sane hi duo casus probè inter se discernendi sunt. Quod enim ad partum attinet, constat ex *l. 38. §. 5. ff. de pæn.* quoties quis per poculum abortionis partum in utero enecavit, discrimen faciendum esse, an illud fecerit dolo malo, & capite punitur, an citra dolum & arbitrarie plectitur, ita ut honestioris conditionis in insulam relegentur, humiliores in metallum condemnentur. Unde à paritate rationis non incommode colligo, maritum, si ideo dejecerit, vel percusserit conjugem, ut partus inde moretur, vel quoque si alias in re illicita versetur, ac uxorum ita crudeliter tractaverit, ut exinde exitium partus naturaliter vel admodum probabiliter sequi debuerit, capitaliter plectendum esse, cum limitatione tamen *Constit. Carol. arr. 33. fin.* minus, quod in dubio semper præsumitur, pro circumstantiis facti arbitrarie cuidam pænæ subiacere. At vero, si uxor mortua sit, indistincte ipsum ad ultimum supplicium rapi debere credo, quoniam is, qui in re illicita versatur, aut in re licita illicito modo, de omni eventu tenetur, modo Medici non probaverint, vulnus non fuisse lethale, quia cuilibet artífici in sua arte credendum est.

§. IV.

Et si verò certum sit, & ratione sua non destituatur, maritum judicum notioni tradere debere suam uxorem, si enormis delicti rea sit, aut si atrocitas facti jus domesti-

An uxorem
carceri in-
cludere
possit.

cæ emendationis excedat. *arg. l. un. C. de emendat. propinqu.* tamen non ita certum est, an uxorem ebriosam, maledicentem, & injuriantem intra ædes carceri includere, & fame ipsam ad meliorem frugem reducere possit? Privatos carceres sub pœna ultimi supplicii prohibitos esse, & eos, qui contra hanc prohibitionem faciunt, crimen læsæ Majestatis incurrere constat *ex l. 1. C. de priv. carc.* scilicet, quia per tale crimen immediate læditur publica Majestas, cum carcer sit meri imperii, & ita merum imperium sibi usurpent, qui privatam carcerem exercent. *L. 3. ff. ad L. Jul. Majest. Gigas de crim. læs. majest. tit. qualiter & à quibus crimen læsæ majest. committ. quest. 25. n. 1. seqq.* verum, quia nulla Regula tam firma est, quæ non quandoque patiatur exceptionem, & vero multi sunt casus, qui sub hac privati carceris pœna non comprehenduntur, v.g. si quis alterum tantum per 20. horas in carcere detinuerit. *L. 5. ff. ad L. Jul. de adult. si quis latronem, viarum grassatorem &c. L. capitalium. §. famosos. ff. de pæn. violentos fœminarum raptores. L. Raptores. C. de Episcop. & Cler. veneficos & incantatores &c. L. fin. C. de malef. & mathem. privato carceri includerit; generaliter verum esse credo, quotiescunque quis eum eamve quam in potestate aut directione habet, correctionis & emendationis causa, carceri privato includit, toties non tantum ab ordinaria læsæ Majestatis pœna, sed etiam ab omni alia immunis est. Atque inde statim apparet, non solum patrem liberos immorigeros ejusmodi carceri includere, posse, *arg. l. 3. §. 1. & 2. ff. de lib. exhib. Paris. de Pur. in Tractat. syndic. verb. captura. cap. 8. num. 2.* Sed etiam maritum habere potestatem eandem in uxorem, cum non infrequens sit, à potestate patris in filium, ad potestatem mariti in uxorem argumentum quoddam ducere, Pertinet huc text. in c. placuit. 24. qu. 2. add. Carpzov. *Pract. Crim. p. 3. quest. III. n. 83.* Ex quibus non incongrue deduceretur, posse quoque aliquo casu maritum torturæ privatæ, ab ipso tamen expediendæ subijcere uxorem, modicæ tamen, & quæ jurisdictionem publicam & amorem*

rem conjugalem non violat, quæque ad eliciendas delicti circumstantias, de quo uxorem innocentem non esse jam antea certus est, emendandamque uxorem conducit.

§. V.

Non abs re sunt, quæ sinistram in partem mulieribus attribuit elogia Æneas Sylvius vir in literis versatissimus, plane postea Papa creatus & Pius II. dictus. *Epist. 106. quid est, oro, (inquit) mulier, nisi juventutis expilatrix, virorum rapina, honoris perniciës, pabulum Diaboli, fenum mors, patrimoni, de voratrix janua mortis, inferni supplicium.* Cum tanta sit nonnullarum malitia, ut per eandem quandoque maritus in præsentissimum vitæ, periculum inducatur, Exempla ejusmodi malitiæ sunt ferè infinita, & scatent hæc Criminalis Doctorum Tractatus. Liceat unum vel alterum adducere, ex quo de reliquis facillimè judicari possit. Scilicet quæritur: si uxor veneno, gladio, aut aliis modis marito vitæ infidias struxerit, an ideo maritus ab ipsa separari possit? Si enim, verum est, quod sine dubio verum, imminere hoc ipso præsentissimum vitæ periculum, tantum abest, ut cohabitationem suadendam crederem, ut potius eandem omni modo interdici velim, ne ejusmodi jurgia & rixæ miserrimum aliquando eventum, fortiantur. *arg. l. syn. C. in quib. caus. res. in integr. non est neo.* Extat in hujus controversiæ decisionem textus expressus in *Jure Canon. can. si qua mulier 6. caus. 31. qu. 1. si qua mulier in mortem mariti sui cum aliis consiliata sit, & ipse vir aliquem illorum se defendendo occiderit, si probare potest ille vir, eam ream esse consilii, potest (ut nobis videtur) ipsam uxorem dimittere.* Cum quo text. convenit. *L. 8. C. de repud. add. Dedek. volum. 2. consil. sect. 8. de divort. in cas. violent. & venef.* At verò an tali casu mulierem malitiosam plane deserere, ipsaque adhuc vivente aliam superinducere possit, de eo inter DD. acerrime disputatur. Carpovius nec idem separationem à thoro & mensa concedit, si ullo modo litigia inter conjuges componi queant. *Jurisprud. Confessor. libr. 2. tit. 12. def. 217.* Cum ipso convenit

Consistorium Lipsiense, prout ejus decisionem in partem negativam refert. Dedeck. *vol. 2. p. m. 523.* Henningius suadet tentanda prius quævis remedia si periculum vitæ immineat innocenti, faciendam esse separationem quoad inhabitationem, idque ad triennium, in quo si reconciliatio fieri non possit, justè censet divortium fieri posse, nocenti vero omnem spem nuptiarum, vivente læsa parte adimendam esse. Ego verò his non obstantibus affirmativam tuebor, citra ullum temporibus respectum, ex ea potissimum ratione, quod à malitiosa desertione, justissima causa divortii. *1. Corinth. 15. v. 13.* ad insidias vitæ structas, & summam ejusmodi malitiam, tanquam à minori ad majus firmissima valeat consequentia. Cui accedit, quod quia Christus non corrigit, sed excusat Moysen, qui propter duritiem cordis populo judaico permisit divortia fieri, excusandus etiam sit pius magistratus hodie, si succurrat Tyrannide & sævitia injustè pressis. Havem. *in Gamol. libr. 3. tit. 7. probl. 4.* Chytraeus *in cap. Matth. Gerhard. in Loc. de Conjug. cap. 4. quest. 63.* Wesembec. *in Paratit. ff. de Divort. 11. 9.* Moldradus *de Matrim. p. 116.*

§. VI.

De jure Canonico.

De Jure Canonico id eo magis certum est, quo clara sunt verba Text supra jam alleg. *Can. si qua mulier. 6. caus. 31. qu. 1. ipsam uxorem dimittere, & si voluerit, aliam ducere potest,* quem Textum pessima fide, ut conveniret cum doctrina Ecclesiæ Romanæ, diu post Concilium Wormiense introductæ ita correxit Gratianus *in cap. si qua mulier. 1. X. de divort. ut post mortem uxoris,* si voluerit, aliam ducere possit. Si quis objecerit dictum Pauli: *1. Cor. 7. v. 10. uxor à viro non discedat,* quod si discesserit maneat innupta aut reconcilietur viro. Respondeo: aliud est, loqui de voluntaria & temeraria dissolutione, de qua Paulus agit, aliud de coacta & necessaria, qualis ea est, de qua hic agimus, ubi nullus locus reconciliationi relinquitur. Vid. Hier. Prückner. *in Decis. Jur. Matrim. cap. 18. n. 19.*

§. VII.

§. VII.

Id incidenter moneri debebat, quando exempla afferuntur de summa uxoris malitia, divortio locum faciente, eadem per vim relationis de marito quoque intelligenda esse, ut sensus sit: per quamcunque discordiam realem fides matrimonialis in totum dissolvitur, per eam locutus sit divortio, sive à marito, seu ab uxore commissa sit, quoniam utriusque quoad fidem ipsam eadem est obligatio.

Axioma.

§. VIII.

Nunc ad aliam quæstionem: si uxor crudeliter in maritum sevens juraverit: *Alle Teuffel solten sie zerreißen/ wenn sie wieder an ihres Mannes Seite kommen wolte/* postea vero pœnitentia ducta reconciliationem quarat, an maritus ad cohabitandum cum ipsa autoritate Confistorii adigi possit? Casum hunc in Terminis Præjudicio Facultatis Lipsiensis decisum videre poteris apud Grûbel, in *Append. ad Consil. Dedekenn. ad sect. 8. de divorce. in cas. violent. p. 873.* Sed cum inter cæteras ibi adductas decidendi rationes palmaria sit, quod maritus discrimen vitæ, aut aliud cujuscunque generis periculum metuere non habeat, si uxor cautionem de non offendendo antecederet præstiterit; cautio autem ista non mutet malevolum animum delinquentis. §. *pen. 7. de suspect. Tut.* quin imo ad delinquendum magis invidet; statim apparet, maritum ad cohabitationem cum ejusmodi furia nullo jure cogi posse. Et frustra sane ad misericordiæ januam provocat Carpov, *Jurapr. Consilior. libr. 2. tit. 12. def. 217. n. 10.* cum sua culpa indignam ejus se reddiderit. *a. l. 203. ff. de R. 7.* quin potius pertinet huc, quod idem alibi, scilicet in *pract. crim. part. 1. qu. 12. n. 53.* habet: *non solum præteritam sevitiam, sed etiam timorem future attendi debere.* Equidem si ansam dederit huic malitiæ maritus, & cæteroquin ejusdem cum uxore farina sit, aliud obtinere puto, cum ita paria delicta mutua compensatione tollantur. Ad quod forte respexerunt Decanus & Assessores dictæ Lips. Facult. verbis: *indem zu sol-*
cher

cher Zwietrachtigkeit beyde Theile/ und zwar der Mann mit seiner beschuldigten Trunkenheit/ und das Weib mit ihrer Hoffarth/ Ungehorsam/ und anderer Wiederwärtigkeit/ nicht eine geringe Ursache zu seyn/ und also eines das andere zum Zorn zureißen scheinen.

§. IX.

An maritus uxori litiganti alimenta præstare teneatur.

Cum autem controversiæ conjugum in judicium deducuntur, & lis desuper in pendentem est, quaeritur fuit: an maritus interea temporis uxori alimenta præstare teneatur. Communis sententia est, distinguendam esse, an maritus an uxor liti causam dederit si hic, non posse liberari ipsum à præstandis alimentis, quia nemo ex malitia sua debet sentire commodum. Vid. Carpz. *Jurispr. Eccles. l. 2. def. 213.* sin hæc ipsam alimenta petere non posse, cum damnus sua culpa sentiat. Beust. *de Jure Connub. part. 2. c. 9. sub fin.* ast verò, cum hæc distinctio nullum fundamentum habeat, quia lite pendente non constat, quis causam dederit, & vero pendente lite nihil innovandum sit, indistinctè ipsum alimenta præstare debere sentio. Curam autem & educationem liberorum tali casu, si inter conjuges lis sit, patri concedendam volo, non matri, nisi pater talis sit, cuius impietas est maxime notoria.

§. X.

Adjiciamus casum singularem, qui non ita pridem hic locorum contigit: Caja infantem suum occiderat, criminis convicta inclusa carceri, & ad ultimum supplicium damnata fuit, durante tempore incarcerationis maritus ipsi alimenta præstare noluit, imo incarcerationem ne visitavit quidem, condidit Caja testamentum, ipsi que portionem statutariam ex causa ingratitudinis ademit, quaeritur: an valeat hoc testamentum? puto quod non Vid. Kohl. *de success. Conjug. part. 1. n. 41. seqq.* Carpzov. *Jurispr. For. p. 3. c. 26. def. 15.* Berlich. *p. 3. conc. l. 36.*

num. 27.

00 A 6444

ULB Halle 3
002 928 752

So.

R
WA

23. 24
DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE

DISCORDIIS CONJUGUM, 31.

QVAM
Annuente DEO & concedente Magnifico
Ictorum Ordine,
In Academia Fridericianâ

Sub PRÆSIDIO,
DN. HENRICI BODINI,
Sereniss. ac Potentissimi Electoris Brandenb.
Confiliarii Confistor. & P. P.

Patroni, Hospitis & Fautoris sui summi

PRO LICENTIA

Summos in Jure Honores ritè
capeffendi,

Publico Eruditorum Examine submittit,

ad diem Junii 1694.

horis ante & pomeridianis,

GOTOFREDUS BOENIGK,
Lipf.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Recudit CHRISTOPH. ANDREAS ZEITLER, Acad. Typogr. 1703.